

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Bp. #
(Hely)

1942 júl. 7.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Rády Elemér

Idő

"1942"

Személy

F

Rády Elemér

Csak tegnap volt még, hogy ott láttuk íróasztala fölé hajolva, a villanylámpa fehér fényében sápadt, betegségtől megviselt arcát, ahogy lapjai, könyvatosai fölé tartva a kétujjnyi vastag nagyítóüveget, olvasott és cikkei anyagát rendezte. Mert beteg, testileg elesetten is dolgozni akart; a lélek és az elme nyugtalan tettvágya utolsó percéig birkózott benne a halálraváló fizikummal. Így teremtődött: munkálkodó embernek Rády Elemér, barátunk és kollégánk, aki harminckétesztendősen, fiatalon, egy felfelé lendülő újságírói pályának szinte még csak kapujában hanyatlott el és ejtette ki kezéből a tollat.

Egy reakción mindennap végigzúg az élet és az emberi sors minden tragikuma. A perceket is megszoktuk nagy eseményekkel mérni a falak között, ahol soha nincsen csend, ahol az írógépek kopogásában, telefonok csengőinek idegszagató vijjogásában, nyomdagépek zakatolásában, ólomgözeiben mindig a végzet van jelen, egész hideg könyörtelenségével, érzéketlenségével és vakságával. Sok mindent megtanulunk megérteni, de ezt a derékba-

tört életet, ezt a sírbahanyatlott harminckét esztendő: nem értjük. Megtanultuk a belenyugvás alázatát: — de ez előtt a koporsó előtt mégis lázadón kell felemelnünk homlokunkat. Ennyi csak egy férfiú élet, amelynek termése most ért volna be, ennyit ér egy lélek készülődése, fegyverkezése nagy feladatokra, nemes célokért?

Hogy tudott hinni, lelkesedni és akarni Rády Elemér, aki olyan csöndesen, engedelmesen hajtotta le fejét a halál hideg ágyára... Mi tudjuk csak, akik hét esztendőn keresztül az *Uj Magyarország* szerkesztőségében, ebben a nagy és meleg családban láttuk őt pihenés és szünet nélkül dolgozni, akik ismertük terveit, s fiatalon is oly mozgalmassal, küzdelmekkel, harcokkal és hősiességgel tele életét. Ugy jött hozzánk 1935-ben a Felvidékről, mint üldözött, „nemkívánatos elem”, mert ez az akkor még huszonéves fiatal gyerekember egy idegen impérium egész félelmetes hatalmával szegült szembe. A legkeservesebb trianoni esztendők alatt, amikor a prágai politika a felvidéki magyarság megtörésére, szétzilálására és beolvasztására a legpokolibb tervet eszelte ki, s rászabadította elnyomott

véreinkre aktivista zsoldosait, a bolsevista mozgalmak egész állami pénzen tartott apparátusát, a prágai egyetem jogi fakultásának hallgatója volt Rády Elemér. Aból a vívódó, kemény nemzedékből vált ki, amely a cseh republika uralma alatt nőtt már fel, s amelynek minden eszközzel, foggal, körömmel, ha kellett, de élete célja volt: küzdeni a magyarságért, s megtartani a vigasztalóbb holnap számára. A fiatal egyetemista világnézeti, társadalmi és irodalmi mozgalmat kezdeményezett az idegen rombolással szemben, s megalapította a felvidéki Prohászka-köröket. Ezek az egyesületek, a lelkes és fáradhatatlan ifjúságnak ezek az intézményei lettek rövid idő alatt a magyarság mentőváráivá, s őrizték meg a lelkeket a keresztény és nemzeti gondolat számára. A roppant fáradságos és legálább annyira veszélyes szervezőmunka mellett Rády Elemér még arra is talált időt, hogy *Uj Élet* címmel folyóiratot alapítson, s köréje gyűjtse a felvidéki magyarság minden értékét.

Természetesen magára zúdította a támadások lavináját: a csehek, az aktivisták, a zsidók, a bolsevikiek és radikális demokraták egyformán ezt a „veszedelmes embert” választották célpontjukul, s rajta keresztül, az ő személyén át akarták ledöfni az egész nemzeti mozgalmat. Nem sikerült. A huszonöt éves ifjú keményen

állta a harcot, s elnémitani csak úgy tudták, hogy — a rendőri hatalom erőszakával kiüldözték a republika határai közül.

Akkor jött mihozzánk. Hajlékot kapott és íróasztalt, hogy amit odaát félbe kellett szakítania, itt folytassa tovább. 1939-ig szinte egész munkássága, minden ereje és tehetsége arra szánódott fel, hogy a felvidéki magyarság visszatérését előkészítse. A kisebbségi sors problémáinak nem volt jobb ismerője nálánál. Politikai, társadalmi, szociális és nemzetközi jogi vonatkozásaiban egyaránt félelmetesen felfegyverkezett ezekben a kérdésekben, s az *Uj Magyarorságon* kívül egész sor folyóiratban, meg a rádióban is igyekezett ébren tartani a nemzeti lelkiismeretet, sürgette a segítséget azok számára, akiknek keserű életét maga is oly hosszú időn keresztül élte.

Ami furfangot a kényszerűség és a hártatlan szeretet kitalálhat, azt ő mind alkalmazta, hogy kapcsolatait a trianoni határon túl maradt társaival továbbra is fenntarthassa, s az intézményeket, amelyek létüket neki köszönhették, a távolból is, messziről is irányíthassa. Nem volt boldogabb ember nála, mikor a belvedereit itélettel a Felvidék magyarok területei visszatértek. Pedig akkor már egészsége megrendült s mi aggodalommal láttuk: hogy hanyatlók napról-napra jobban az

elpusztíthatatlannak hitt fizikum. Mert csak a teste, szegény, túlságosan igénybevett teste engedelmeskedett a betegségnek, szelleme egy percre se, soha. Ha tekintetünkből kiolvasta az érte való szorongást, még ő biztatott és vigasztalt bennünket. Hitét, makacs bizalmát az életben csak a halál volt képes megölni.

Sokat szenvedett. De még ezekben a szenvedésekben is példát adott arról, hogy az igazi férfi és a hívő lélek milyen. Tudtuk, hogy számára nincs már mentség, s mégis, mikor vasárnap délután telefonjainkon egy megrendült hang halála hírért mondta, egy pillanatra szédült és hitetlen döbbenettel gondoltuk: nem lehet igaz. Mert az ember nem tud megbarátkozni a gondolattal, hogy elvesztette azt, akit szeret. S mi őt nagyon szerettük.